

ker so, na primer, med naravnimi ljudstvi mistična navodila v moški domeni, čemur v krščanstvu ustreza vloga moškega duhovnika.

Ženske so mnogo bolj psihološke kot moški. Moški se po navadi zadovolji z logiko. Kar koli psihičnega, nezavednega mu je odvrtno, bo opredelil kot nejasno, megljeno in morbidno. Njega zanimajo stvari, dejstva, ne pa čustva in fantazije, ki se kopičijo okoli njih. Ženski je pomembneje vedeti, kako moški čuti o stvari, kakor pa poznati to stvar. To je le nekaj Jungovih misli iz 10. knjige Zbranega dela – *Civilizacija v prehodu*.

Zelo me veseli globinsko razlaganje človeka, vendar to ni moj poklic. Moj jezik je izobrazevala moja duša, ne samo zato, da bi v eni kaplji ločil lužo od oceana in pravo sladkost od umetne, ampak tudi zato, da bi se ji znal, kadar je potrebno, odpovedati. Ne samo zaradi zdravstva, tudi zaradi umetnosti, predvsem pa zaradi obeh nazorskih opredelitev, ki se na Slovenskem sovražita, je človeško telo hkrati eksploatirano in zanemarjano. Likovna umetnost je tako zelo izgnala telo, da je skozi zadnja vrata velela pripeljati kadavre. Infantilnost, enopolarnost, sovražnost nam preprečujejo, da bi polarnost tega sveta spravili v celoto. Razmišljamo in špekuliramo, kako bi si pridobili moč, da bi svoje stališče uveljavili na račun drugega. Kolektivna pozornost se je že usmerila k ženskem principu, žal na zelo pozunanjen, amerikaniziran način, vendar se je.

Dragi kolegi v literaturi, zdravniki, učitelji, direktorji, upokojenci in politiki, dragi moji ljudje, kdo od vas danes postavlja bistvena vprašanja in kje?

Kličem resnično kulturno politiko, izobraženo medijsko politiko, decentno založniško politiko, varen denar in karakterno zdravstveno politiko, kličem pesnike in pesnice, ki lahko gledajo v oči svoji duši ... in politiko, ker oblikuje javno življenje, kličem vas in vam povem, da verjamem v poglobljen dialog, v sodelovanje in ne v prevzemanje, in verjamem tudi v smisel človeškega življenja. Čutim ta smisel. Morda vas preveč zebe in ga ne čutite. Prihaja leto, v katerem si ne bomo razdelili samo denarja in privilegijev, ampak tudi travmatiziranost in trpljenje. In sočutje. Nihče ne more skriti dušeče atmosfere tistega življenja, ki ni bilo nikoli živeto. Tam se gojijo razdiralne sile, ki delujejo neslišno in nepopustljivo in jih nič ne zaustavi. Na Slovenskem je neživetega preveč!

Psihiatri kot čevljarji

Darja Boben Bardutzky

Namesto psihiatrov si poskusite predstavljati čevljarje. Kar precej nas je, različni smo in v ljudeh vzbujamo raznovrstne občutke. Nekateri (maloštevilni) nas obožujejo, prav prijateljsko so navezani na nas in na naše čevlje. Večina se kar dobro znajde brez nas, čevlje kupi spotoma, morda celo v veleblagovnici, jih dobi od prijateljev ali sorodnikov. Potem so tisti, ki vedo, da nas včasih potrebujejo, in o tem odkrito spregovorijo, tretji tega ne bi priznali za vse na svetu, četrti se celo počutijo ogrožene in bi šli na barikade, da bi bosonoge branili pred nami, da

jim ne bi slučajno proti volji obuli kakšnega copatka.

Ta nasprotujoča si mnenja in ambivalentni odnosi so morda posledica našega dela z ljudmi, in sicer z enim najintimnejših delov človeka, to je z njegovimi nogami. Noge so bile od nekdanj precej privlačne in skrivnostne, simbol svobode, obenem pa temelj človekove stabilne drža. Končno tudi njihov estetski videz ni nepomemben.

Pri nas starejši, za medije zelo zanimiv čevljar dela čevlje, ki so sicer bolj grobi, ne preveč lepi in skoraj obvezno žulijo, vendar pa so kar močni, za nekaj ljudi ravno pravšnji, in ti jih dobro nosijo cela desetletja. Vsi so narejeni po enem, njegovem kopitu, za katerega pravi, da je edini in najboljši. Čevlji drugih čevljarjev pa so brez izjeme popolnoma zanič. Ljudje, ki si lahko privoščijo njegove čevlje in v njih zdržijo, naj bi bili vredni več kot drugi ljudje. Kadar pa se ta čevljar poglobi in res natančno premisli, vedno znova ugotovi, da je edino on nekaj (največ!?) vreden, vsi ostali smo na tak ali drugačen način defektni. Nekaj nas odpade že, ker nismo pravega spola, nekaj, ker ne maramo pravega spola, nekateri prepočasi tečemo, preveč spimo, nimamo prave telesne teže ...

Nekaj je čevljarjev, ki verjamejo le v tuje znanje, prodajajo lepe, tanke, uvožene čevljičke, ki držijo le kratek čas. Včasih jih malo predelajo, da bolj ustrezajo našemu podnebj, včasih pa prav nič. Kot da še ne bi odkrili razlike med "kopirati" in "kapirati". Tretji – verjetno večji del našega ceha – se trudi, da bi delali čevlje po meri ljudi.

Vrata v naše delavnice so odprta vsem, ki si želijo novih čevljev. Med

obiskovalci ne delamo nikakršnih razlik – ne po spolu, stanu, starosti, izobrazbi, bogastvu, pameti, življenjskem nazoru, usmerjenosti, interesih ...

Tudi če stranka pri nas prvič ne najde pravih čevljev, lahko pride še drugič, tretjič, včasih pa ji priporočimo sosednjega čevljarja.

Ko stranka vstopi, posvetimo dosti časa temu, da skupaj z njo ugotovimo, kateri čevlji bodo zanjo primerni. Biti morajo lepi in trpežni obenem, da jih bo z veseljem nosila. Mogoče bodo kakšen dan tiščali, nikakor pa ne celo življenje. Tako nekateri potrebujejo ohlapne, udobne sandale, drugi nežno prilagajoče se elegantne čevlje, tretji močne planinske gojzarje ali celo šprintarice, četrti ortopedsko obuvalo, peti malo izstopajoče, ekstravagantne čevlje, šesti praktične škornje ... Sicer pa izbira na naših policah presega namen tega pisanja.

Vsem ponudimo različne možnosti, jim pokažemo uporabnost, jih spodbujamo, da zberejo pogum za spremembo. Nato jim prepustimo odgovornost (in moč!) za lastno odločitev, izbiro.

Če čevlji niso več primerni, človeku se noga namreč z leti pač spreminja, jih je seveda mogoče zamenjati, popraviti, predelati. Posameznik lahko to naredi sam, če je sposoben, lahko mu pomagajo drugi ljubitelji čevljev, včasih pa ne gre brez pomoči čevljarja.

Razumemo, da ljudje ne izbirajo le čevljev, ampak tudi čevljarje. Če običajno več čevljarjev, se bodo pri vsakem naučili kaj novega, izvedeli kaj več o čevljih in s tem bo večja verjetnost, da bodo enkrat le izbrali pravo obuvalo. Zato spoštujemo čevljarje, ki jih je stran-ka obiskala pred nami.

Ne tekamo za našimi strankami, ne kažemo s prstom za njimi in ne kričimo: "Poglejte, ta človek je imel tako zelo iznakažene noge, sedaj pa hodi naravnost, ker nosi naše, edine prave čevlje na svetu!" Konec koncev so noge in čevlji vendarle osebna stvar vsakega posameznika. Prav tako od strank ne pričakujemo, da bi vsepovsod hvalile naše čevlje. Če so zadovoljne, se to tako na daleč vidi. Njihov korak je sproščen, odločen in zadovoljen, čevljarja pa se še spomnijo ne več. Našim strankam se ni treba izpostavljati, recimo na televiziji, saj se je že pred časom izkazalo, da takšna dejanja ne prispevajo h kakovosti čevljev ali hoje z njimi in le izjemoma koristijo potencialnim kupcem. Gre le za slavo in dobiček čevljarja – pri takšnih stvarih pa se večinoma striktno držimo našega kodeksa čevljarjske etike.

Zadovoljni smo, če praksa pokaže, da so naši različni čevlji kakovostni, stranke zadovoljne – zakaj bi nam sicer pošiljale svoje sorodnike in znance. Iz napak oziroma reklamacij pa se učimo in težimo k izboljšanju, napredku.

Z drugimi čevljarji se pravzaprav nimamo veliko časa ukvarjati. Pač pa se občasno dobimo na kakšnem čevljarjemskem posvetu, učni delavnici. Izmenjamo izkušnje, mnenja, pogledamo, kaj počnejo kolegi v tujini. Pogovorimo se o tem, kateri podplati so trpežnejši, kakšne metode krojenja in šivanja kdo uporablja, katere so nove tehnike negovanja čevljev, pa tudi kakšno besedo o samih čevljarjih rečemo. Na primer o tem, ali nas družba sploh potrebuje ali ne ...

Znanje je namreč namenjeno uporabi, izmenjavi in rasti, ne pa skrivanja ali manipuliranju. Poleg tega nam

ne manjka strank in verjamemo v star slovenski pregovor: "Prava pot vedno pravi čevlj najde."

Nekateri od čevljarjev so pri svojem delu bolj znanstveno usmerjeni in se ukvarjajo tudi z raziskovanjem. V glavnem pa velja prepričanje, da je dober čevljar tisti, ki se posveča čevljem, strankam in spremlja razvoj čevljarjske obrti. Veliko je namreč dobrih čevljarjev, le nekateri med njimi pa so tudi dobri učitelji čevljarstva ali pa raziskovalci. Seveda pa je težko biti dober raziskovalec komu, ki sam ne zna izdelati dobrih čevljev. Zato pa nihče ni več ali manj vreden, pomembno je, da na trg prihajajo vedno boljši čevlji.

Čeprav res veliko vemo o nogah in čevljih in običajno vidimo stvari prav s posebnega zornega kota (nekako od spodaj poševno navzgor in obratno), zase ne mislimo, da smo vsevedi, in svojega znanja z nog in čevljev ne raztegujemo za vsako ceno še na roke in trebuh, pa tudi na kolesa in vlake ne.

Pravzaprav celo večkrat ugotavljamo, da veliko znanja prinese neko skromnost, ko človek s posebno previdnostjo uporablja besede in se čudi stvarjem, ki se drugim zdijo same po sebi umevne.

Nikakor pa javno ne pljuvamo po drugih čevljarjih. Niti po tistih ne, katerih čevlji so ne le neprimerni, ampak celo škodljivi, saj poleg žuljev delajo globlje rane, puščajo brazgotine. (To na primeren način rešujejo razne komisije pri čevljarjski zbornici.) Mogoče kdaj komu sezujemo takšne čevlje, pocelimo rane in skupaj oblikujemo nov, udoben par čevljev. Verjamemo namreč, da so vsi ljudje sposobni zase izbrati prave čevlje, če imajo za to ustrezne pogoje.